

Uchwała z dnia 16 października 2008 r., III CZP 90/08

Sędzia SN Antoni Górski (przewodniczący, sprawozdawca)

Sędzia SN Mirosław Bączyk

Sędzia SN Iwona Koper

Sąd Najwyższy w sprawie ze skargi dłużnika Samodzielnego Publicznego Szpitala Wojewódzkiego w G.W. na czynności komornika przy uczestnictwie wierzyciela Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w G.W. po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 16 października 2008 r. zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 28 maja 2008 r.:

"Czy komornikowi na podstawie art. 49 ust. 1 w związku z art. 59 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (w brzmieniu sprzed nowelizacji z dnia 24 maja 2007 r., Dz.U. Nr 112, poz. 769) przysługuje opłata egzekucyjna, w przypadku gdy komornik złożył na rachunek depozytowy sądu kwoty zgromadzone w okresie zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy art. 24 ust. 2 ustawy o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej z dnia 15 kwietnia 2005 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 684 ze zm.) – na podstawie uprzedniego zajęcia wierzytelności – a po podjęciu postępowania, a następnie na wniosek wierzyciela po umorzeniu postępowania egzekucyjnego – gdy kwoty te zostały przez komornika zwrócone dłużnikowi?"

podjął uchwałę:

Komornikowi nie przysługuje opłata egzekucyjna od czynności podjętych w okresie zawieszenia postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 24 ust. 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 78, poz. 684 ze zm.), polegających na pobraniu należności z zajętej wcześniej wierzytelności i przekazaniu ich do depozytu sądowego.

Uzasadnienie

Wierzyciel złożył w dniu 6 grudnia 2007 r. wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego i uchylenie czynności egzekucyjnych dokonanych przeciwko dłużnikowi – Samodzielnemu Publicznemu Szpitalowi Wojewódzkiemu w G.W. Podstawą wniosku o umorzenie egzekucji była restrukturyzacja egzekwowanych należności, dokonana na podstawie ustawy z dnia 15 kwietnia 2005 r. o pomocy publicznej i restrukturyzacji publicznych zakładów opieki zdrowotnej (Dz.U. Nr 78, poz. 684 ze zm. – dalej: „ustawa restrukturyzacyjna”).

Postanowieniem z dnia 17 grudnia 2007 r. zastępca komornika przy Sądzie Rejonowym w Gorzowie Wielkopolskim podjął zawieszone postępowanie egzekucyjne i umorzył je, ustalając, że komornik poprzednio prowadzący sprawę wyegzekwował i przekazał na rachunek sum depozytowych sądu kwotę 617 623,91 zł. Jego zastępca zwrócił dłużnikowi tę kwotę i ustalił koszty postępowania na 59 330 zł, stwierdzając, że opłata stosunkowa w wysokości 59 316 zł została pobrana przez komornika prowadzącego początkowo sprawę.

Dłużnik zakwestionował postanowienie z dnia 17 grudnia 2007 r. skargą w części dotyczącej ustalenia kosztów postępowania egzekucyjnego, twierdząc, że ich pobranie było bezpodstawne w sytuacji, w której komornik w rzeczywistości nie dokonał egzekucji żadnych należności, gdyż postępowanie egzekucyjne umorzono.

Sąd Rejonowy w Gorzowie Wielkopolskim postanowieniem z dnia 7 marca 2008 r. oddalił skargę, przyjmując, że przekazanie przez komornika sum na rachunek depozytowy sądu w trakcie zawieszenia postępowania egzekucyjnego jest dokonaniem egzekucji, w związku z czym komornikowi należy się opłata stosunkowa za te czynności.

Przy rozpoznawaniu zażalenia dłużnika Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim powziął wątpliwość, czy w takiej sytuacji komornikowi należy się opłata egzekucyjna i przedstawił ją rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu na podstawie art. 390 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje: (...)

Stosownie do art. 24 ustawy restrukturyzacyjnej, w okresie od dnia wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego do dnia wydania decyzji o umorzeniu albo o ukończeniu postępowania restrukturyzacyjnego „wszczęte postępowania egzekucyjne, w zakresie należności objętych postępowaniem restrukturyzacyjnym, podlegają zawieszeniu, z wyjątkiem postępowań egzekucyjnych prowadzonych w

celu zaspokojenia indywidualnych roszczeń pracowników wynikających z art. 4a ustawy z dnia 16 grudnia 1994 r. o negocjacyjnym systemie kształtowania przyrostu przeciętnych wynagrodzeń u przedsiębiorców oraz o zmianie niektórych ustaw. Samo brzmienie przepisu, zwłaszcza zaś użycie w nim bezosobowego i kategorię sformułowania „podlegają zawieszeniu”, przemawia za poglądem, że wprowadza ona zawieszenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa. W sytuacjach, w których potrzebne jest wydanie postanowienia o zawieszeniu postępowania egzekucyjnego, ustawa w sposób wyraźny nakłada na organ egzekucyjny obowiązek wydania takiej decyzji (por. art. 818 § 1, art. 819 § 1, czy art. 820), a w razie zawieszenia fakultatywnego, upoważnia do jej wydania (art. 821 § 1 k.p.c.). Dodatkowym argumentem za tym stanowiskiem, wynikającym także z wykładni językowej, jest to, że w treści analizowanego przepisu oznaczono ściśle okres obowiązywania zawieszenia postępowania egzekucyjnego „od dnia wszczęcia postępowania restrukturyzacyjnego do dnia wydania decyzji o umorzeniu albo o zakończeniu postępowania restrukturyzacyjnego”

Wykładnię językową wspiera jednoznacznie wykładnia celowościowa; prowadzenie postępowania egzekucyjnego przeciwko zadłużonemu publicznemu zakładowi opieki zdrowotnej w trakcie trwania postępowania mającego za zadanie restrukturyzację tego zadłużenia, poważałoby sens idei wszczynania postępowania restrukturyzacyjnego. Warto dodać, że art. 34 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 3 lutego 1993 r. o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. Nr 18, poz. 82, ze zm.) przewidywał, iż wszczęte przed rozpoczęciem postępowania ugodowego postępowanie egzekucyjne ulega zawieszeniu; w związku z tym w doktrynie przeważał pogląd, że skutek zawieszenia powstawał z mocy prawa, niezależnie od woli sądu czy zainteresowanych podmiotów. Zapatrywanie to należy podzielić także na tle art. 24 ustawy restrukturyzacyjnej.

Kodeks postępowania cywilnego nie przewiduje odrębnej regulacji, czy i jakie czynności egzekucyjne są dopuszczalne w czasie zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa. W związku z tym – na podstawie art. 13 § 2 k.p.c. – ma odpowiednie zastosowanie art. 179 § 3 k.p.c. „Odpowiedniość” zastosowania tego przepisu prowadzi do wniosku, że w czasie zawieszenia postępowania egzekucyjnego z mocy ustawy komornik nie dokonuje żadnych czynności, z wyjątkiem tych, które mają na celu podjęcie postępowania.

Niedopuszczalne jest zatem dokonywanie w tym okresie przez komornika czynności egzekucyjnych, a więc także takich, które polegają na przyjmowaniu od poddłużnika należności z zajętych wcześniej wierzytelności i przekazywanie ich do depozytu sądowego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 stycznia 1978 r., IV CR 463/77, OSNCP 1978, nr 10, poz. 186). Zaaprobowanie takiej praktyki podważałoby podstawowy sens instytucji zawieszenia postępowania egzekucyjnego, konsekwentnie należy zatem przyjąć, że od dokonanej czynności egzekucyjnej, która była niedopuszczalna, komornikowi nie należy się opłata egzekucyjna, gdyż stosownie do art. 770 k.p.c. komornik może pobierać tylko koszty niezbędne do celowego przeprowadzenia egzekucji. Przeciwnie stanowisko pozostawałoby nie tylko w sprzeczności z powołanym przepisem, ale prowadziłoby do premiowania czynności komornika niedopuszczalnych albo sprzecznych z prawem.

Na marginesie trzeba dodać, że niedopuszczalność czynności egzekucyjnych w rozpoznawanej sprawie miała jeszcze inną przyczynę, która pozostaje wprawdzie poza zakresem przedstawionego Sądowi Najwyższemu zagadnienia prawnego, ale której nie można pominąć, gdyż należy ona do kwestii pryncypialnych. Jest nią wszczęcie i prowadzenie egzekucji bez dołączenia do akt oryginału tytułu wykonawczego, co stanowi naruszenie przez komornika podstawowych zasad postępowania egzekucyjnego (art. 776 i 797 k.p.c.); postępowanie egzekucyjne prowadzone bez oryginału tytułu wykonawczego podlega umorzeniu jako niedopuszczalne (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 1996 r., III CZP 61/96, OSNC 1996, nr 10, poz. 132).

Wreszcie przeciwko pobraniu przez komornika opłaty egzekucyjnej przemawia zasada wyrażona w art. 45 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji w brzmieniu nadanym ustawą z dnia 18 września 2001 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz o zmianie niektórych innych ustaw Dz.U. Nr 130, poz.1452), a także w art. 49 i art. 59 tej ustawy (jedn. tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 167, poz. 1191 ze zm.), że opłata taka należy się od wyegzekwowanego roszczenia, do czego w niniejszej sprawie nie doszło ze względu na zwrot dłużnikowi należności i umorzenie postępowania egzekucyjnego. Należy podkreślić, że powiązanie opłaty egzekucyjnej z efektywnością egzekucji jest konsekwentnie eksponowane zarówno przez Trybunał Konstytucyjny (por. wyroki z dnia 17 maja 2005 r., P 6/04, OTK-A Zb.Urz. 2005, nr 5, poz. 50 i z dnia 17

maja 2006 r., P 18/05, OTK-A Zb.Urz. 2006, nr 5, poz. 53), jak i przez Sąd Najwyższy (por. np. uchwały z dnia 25 września 1998 r., III CZP 25/98, OSNC 1999, nr 4, poz. 68, i z dnia 16 grudnia 2005 r., III CZP 116/05, OSNC 2006, nr 12, poz. 197 oraz postanowienia z dnia 6 listopada 2003, III CZP 57/03, "Prokuratura i Prawo" 2004, nr 4, poz. 34 z dnia 14 lipca 2005 r., III CZP 42/05, "Biuletyn SN" 2005, nr 10, s. 14).

Z tych przyczyn orzeczono, jak w uchwale (art. 390 k.p.c.).